

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Боднарук Ірини Любомирівни

«Рейтингова оцінка соціально-економічного розвитку регіонів»,

що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

1. Актуальність, мета та завдання дослідження

В сучасних трансформаційних умовах соціально-економічний розвиток як нашої країни загалом, так і її регіонів, зокрема зазнає дестабілізуючого впливу зі сторони низки негативних чинників, що зумовлені нестабільністю фінансово-економічної ситуації, політичними викликами та військовими загрозами. Існуючі реалії обумовлюють важливість реалізації цілої низки аналітичних функцій, від яких залежить можливість вчасної діагностики і запобігання як кризових ситуацій в економіці, так і різного роду соціальних потрясінь. Складність реалізації таких функцій пояснюється тим, що функціонування регіону визначається значною кількістю чинників різного характеру, що значно утруднює інтерпретацію розвитку можливих ситуацій. З огляду на це, виникає необхідність в удосконаленні існуючих та формуванні нових ефективних методів управління соціально-економічним розвитком регіонів. До таких методів можна віднести рейтингове управління, що розглядається як процес реалізації функцій управління на основі рейтингового оцінювання стану регіону.

Використання рейтингового оцінювання в процесі аналізу, контролю, прогнозування і регулювання процесів розвитку регіону дозволяє не лише своєчасно виявити появу негативних тенденцій розвитку, але й на основі реалізації відповідних моделей сформулювати пакет управлінських рішень, спрямованих на усунення виявлених негативних тенденцій та послаблення регіональних диспропорцій.

Тому наукові дослідження, пов'язані з науково-методичними підходами до розробки ефективних механізмів рейтингового управління соціально-економічним розвитком регіонів, забезпеченням процесу формування рейтингових оцінок при реалізації різних функцій управління, розробки моделей

прийняття рішень в системі рейтингового управління є надзвичайно важливими, що й обумовлює актуальність дисертаційної роботи.

Проведене дослідження виконано в рамках науково-дослідних робіт кафедри економічної кібернетики ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» і є частиною комплексної теми «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах». Особисто здобувачем розроблено науково-методичний підхід щодо рейтингового оцінювання і аналізу соціально-економічного розвитку регіону.

2. Новизна наукових результатів, отриманих в дисертації

Вирішення поставлених в дисертаційній роботі завдань призвело до отримання нових для науки результатів. Серед них доцільно відзначити розроблений та пропонується автором науково-методичний підхід щодо рейтингового оцінювання соціально-економічного розвитку регіону, що дозволяє здійснити ґрунтовну діагностику стану регіону і визначити пріоритетні напрями рейтингового управління (с. 78-93). Характерною особливістю даного підходу є визначення локальних рейтингових оцінок економічної, соціальної та екологічної компонент, що дає змогу проаналізувати міру впливу окремих чинників на стан соціально-економічного розвитку регіону.

Достатньо обґрунтованими у науковому плані видаються міркування дисертанта щодо удосконалення:

- моделі ухвалення рішень в системі управління соціально-економічним розвитком регіону, практична реалізація якої дозволяє сформулювати пакет управлінських рішень, здатних забезпечити досягнення стратегічних цілей розвитку регіону (с. 93-106). Особливість запропонованої моделі полягає у можливості оцінки наслідків реалізації різних варіантів управлінських рішень на основі результуючого вектора, елементи якого визначаються шляхом порівняння можливого ефекту і витрат, пов'язаних з реалізацією альтернативних управлінських рішень;

– механізму управління соціально-економічним розвитком регіону на основі гнучкої системи рейтингового управління (с. 62-78). Реалізація такого механізму дозволяє оперативно ухвалювати ефективні рішення на основі рейтингових

оцінок за умов швидкої зміни внутрішніх і зовнішніх чинників, які мають вагомий вплив на динаміку розвитку регіону.

Безумовно цікавими у науковому плані є рейтингові оцінювання регіонального соціально-економічного розвитку та його складових, що підкріплено апробаційними розрахунками, що є результатом авторського бачення науково-методичного підходу до формування перспективних стратегій соціально-економічного розвитку регіону, яке передбачає розробку моделей прогнозування рейтингових оцінок привабливості регіонів (с. 116-128). Практичне застосування даного підходу дає змогу сформувавши оптимальний пакет управлінських рішень, здатних забезпечити підвищення рівня розвитку регіону, а отже, відповідно і його рейтингу, а також розширення методичного інструментарію процесу формування сценаріїв розвитку регіону на основі рейтингового оцінювання і прогнозування тенденцій зміни показників економічної, соціальної та екологічної складових розвитку з визначенням перспективних варіантів розвитку регіону у контексті збалансованості виділених компонент розвитку (с.145-169).

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків та пропозицій

Публікації та зміст автореферату і дисертації здобувача свідчать про достатній рівень обґрунтованості та достовірності проведених ним наукових досліджень та висновків і рекомендацій, представлених в роботі.

Автором дисертації сформульовано ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, сукупність яких являє собою вирішення конкретного наукового завдання, що має суттєве значення для економічної науки і, зокрема, для удосконалення процесу управління соціально-економічним розвитком регіонів.

Подана до захисту дисертаційна робота Боднарук І. Л. є завершеною кваліфікаційною працею, в якій відображено результати розробки комплексного науково-методичного підходу щодо рейтингового оцінювання і аналізу соціально-економічного розвитку регіону на основі використання відповідного економіко-математичного інструментарію. Адекватна сучасним викликам соціально-економічного розвитку регіонів постановка задач та обрання відповідних методів їх вирішення дозволили отримати значимі як в теоретичному, так і в практичному плані результати. Отримані дисертантом у ході дослідження

результати ґрунтуються на вивченні сучасної світової та вітчизняної практики управління розвитком регіонів, особливо у контексті збалансованості його економічної, соціальної та екологічної складових.

Основні положення, які виносяться на захист, отримано завдяки використанню методів економіко-математичного моделювання, економічного аналізу та систем підтримки прийняття управлінських рішень. Достовірність та об'єктивність отриманих результатів підтверджується публікаціями в наукових фахових виданнях, апробацією на наукових конференціях, а також впровадженням основних результатів дослідження в практичній діяльності органів влади та місцевого самоврядування.

В процесі дослідження автором узагальнено результати наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з регіональної економіки, економічного аналізу, економіко-математичного моделювання.

Інформаційну основу дослідження сформували законодавчі акти України, матеріали Державної служби статистики України, довідково-інформаційні видання, дослідження та наукові публікації зарубіжних та вітчизняних авторів, матеріали науково-практичних конференцій та інформаційно-аналітичні матеріали дослідних установ, міністерств і відомств, підприємств, організацій.

Таким чином, наукові результати, висновки і рекомендації, які наведені в дисертаційній роботі Боднарук І. Л., мають достатній рівень обґрунтованості.

4. Стиль викладення дисертації та автореферату

Подана до розгляду дисертація та її автореферат характеризуються належним науковим стилем та логічністю викладення теоретичних положень та відповідних практичних рекомендацій. В дисертації аргументовано представлено усі положення та результати, що характеризують наукову новизну та виносяться на захист.

Дисертація є цілісною науковою працею, викладена лаконічно, грамотно, з дотриманням вимог, що висуваються до такого роду робіт. Назва дисертації повністю відповідає її змісту.

5. Відповідність автореферату змісту дисертації

Автореферат у повній мірі відображає зміст дисертації, її основні положення, висновки. У авторефераті належним чином представлено основні наукові результати, отримані автором, ступінь їх новизни та висновки.

За структурою та змістом автореферат відповідає наявним вимогам МОН України щодо його оформлення. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

6. Оцінка наукових публікацій

Результати дисертаційної роботи викладені в 12 друкованих наукових працях, серед яких: 1 – у виданнях іноземних держав, 6 – у наукових фахових виданнях (2 – у співавторстві), та 5 публікаціях за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій - 4,41 друк. арк., з них особисто належить автору - 4,02 друк. арк.

Кількість наукових статей та їх обсяг відповідають вимогам, що стосуються основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, що встановлені до кандидатських дисертацій.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 177 сторінках машинописного тексту. Матеріал дисертації ілюстрований 19 таблицями (з них 2 таблиці розміщені на 2 повних сторінках) та 26 рисунками (з них 5 рисунків розміщені на 5 повних сторінках). Список використаних джерел включає 184 найменування.

8. Теоретичне та практичне значення

В теоретичному плані особливу цінність представляють наступні результати дисертації:

– розроблений науково-методичний підхід щодо рейтингового оцінювання соціально-економічного розвитку регіону;

- побудована модель прийняття рішень в системі рейтингового управління соціально-економічним розвитком регіону;
- запропонований методичний інструментарій процесу формування сценаріїв розвитку регіону на основі рейтингового оцінювання і прогнозування тенденцій зміни показників економічної, соціальної та екологічної складових розвитку.

Практичну цінність представляють:

- сформовані стратегії соціально-економічного розвитку регіону на основі рейтингового аналізу;
- розроблені сценарії розвитку регіонів на основі рейтингового оцінювання і прогнозування тенденцій зміни показників економічної, соціальної та екологічної складових розвитку.

Отримані автором наукові результати, за умови їх подальшого розвитку та узагальнення, можна визнати такими, що є прийнятними для використання органами влади та місцевого самоврядування в процесі управління соціально-економічним розвитком регіонів. Запропоновані науково-методичні підходи дають можливість гармонізувати розвиток регіонів у контексті збалансованості розвитку економічної, соціальної та екологічної складових.

Теоретичні положення і результати дисертації Боднарук І. Л.:

- впроваджені у практичній діяльності департаменту економічного розвитку, торгівлі та промисловості Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 4/44-151 від 22.01.2016 р.) та ПАТ «Волиньобленерго» (довідка № 03/12-133 від 15.01.2016 р.);
- використовуються в навчальному процесі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу при викладанні навчальних дисциплін «Регіональна економіка» та «Управління регіональним економічним розвитком» (довідка № 46-137-28 від 23.03.2016 р.).

Потенційно зацікавленими в результатах досліджень автора є, насамперед, органи державної влади та місцевого самоврядування регіонів, а також широке коло суб'єктів господарювання, функціонування яких визначає рівень соціально-економічного розвитку регіону.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Слід відмітити наступні зауваження та дискусійні питання:

1. На стор. 10 автор відзначає, що «регіон – це складна соціально-економічна система», практично не обґрунтовуючи дане твердження. У зв'язку з цим доцільно було зробити посилання на відповідні літературні джерела, або ж навести обґрунтування виходячи з принципів системного аналізу.

2. Виклад матеріалу п. 1.1 «Соціально-економічний розвиток регіонів України: сучасний стан, проблеми і перспективи» доцільно було б доповнити аналітичною інформацією, що суттєво покращило б його змістовне наповнення.

3. Результатом реалізації третього етапу запропонованої методики рейтингового оцінювання соціально-економічного розвитку регіону є комплекс моделей прогнозування інтегральних показників стану соціально-економічного розвитку регіону (с. 88). Проте автор не деталізує, які саме моделі прогнозування є найбільш прийнятними для вирішення даної задачі.

4. Потребує додаткового опису схема процесу прийняття рішень на основі рейтингу (с. 95), зокрема, щодо аналізу проблемної ситуації, формування цілей і обмежень, розробка і оцінка альтернатив управлінських рішень.

5. В п. 3.2 слід було детальніше описати і проаналізувати запропоновані автором стратегії соціально-економічного розвитку регіону, що сформовані на основі групування регіонів за рейтингом розвитку (с. 136-137).

Однак, відзначені вище зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

10. Загальний висновок

В цілому, представлена до захисту дисертаційна робота Боднарук І. Л. на тему «Рейтингова оцінка соціально-економічного розвитку регіонів» виконана на високому науковому та професійному рівні, відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. щодо кандидатських дисертацій).

Дисертація є самостійно виконаною завершеною працею, містить нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують науково-практичну

задачу розробки науково-методичних положень і практичних рекомендацій щодо рейтингового оцінювання і аналізу соціально-економічного розвитку регіону. Робота логічно структурована, відзначається вдалою послідовністю викладу отриманих результатів дослідження.

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи Боднарук І. Л., ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій. Автореферат дисертації відображає основні положення дисертаційної роботи.

За складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

В зв'язку з цим, вважаю, що автор дисертації, Боднарук Ірина Любомирівна, заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України,
доктор економічних наук, професор

Я.Я. Пушак

Львівський державний університет внутрішніх справ	
Підпис	<i>Я.Я. Пушак</i>
засвідчую:	
Учений секретар	<i>Н.Я. Рудий</i>
16	05 2016 р.

Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника	
В.П.ДОР № 03.02 - 11/240	
19 05	20 16 р.